

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL

پروپوزال

مركز آموزش پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

مركز آموزش روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

کارگاه آنلاین روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI Scopus

مركز آموزش آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

مقایسه بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان دانش‌آموزان ناتوان یادگیری و بهنجار

مسلم عباسی^۱

حمیدرضا دهقان^۲

چکیده

هدف پژوهش حاضر مقایسه بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان در دانش‌آموزان ناتوان یادگیری و بهنجار می‌باشد. روش پژوهش در این تحقیق از نوع علی-مقایسه‌ای یا علی پس از وقوع (مورد شاهدهی) است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل همه کودکان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری مقطع ابتدایی شهر اردبیل است که تعداد آنان در سال ۱۳۹۱ تقریباً ۱۰۰۰ نفر ارزیابی می‌شود (آموزش و پرورش اردبیل، ۱۳۹۱). نمونه این پژوهش ۶۰ نفر (شامل ۳۰ کودک ناتوان یادگیری و ۳۰ کودک عادی) بود که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان استفاده شد. نتایج نشان داد که بین دانش‌آموزان ناتوان یادگیری و بهنجار از نظر بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان تفاوت معناداری وجود دارد. می‌توان نتیجه گرفت که کودکان دارای ناتوانی یادگیری نرخ بالاتری از مشکلات در بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان را دارند که اغلب در مدرسه نادیده گرفته می‌شود. از سوی دیگر مدیریت خودتنظیمی به عنوان یک عامل کلیدی در موفقیت تحصیلی کودکان، نوجوانان و بزرگسالان نقش دارد.

کلیدواژگان: بهزیستی اجتماعی، تنظیم هیجان، دانش‌آموزان، ناتوان یادگیری

بسیارند کودکانی که ظاهری طبیعی دارند، رشد جسمی و قد و وزنشان حاکی از بهنجار بودن آنان است. هوش آنها کمابیش عادی است، به خوبی صحبت می‌کنند، مانند سایر کودکان بازی می‌کنند و مثل همسالان خود با سایرین ارتباط برقرار می‌کنند و کارهایی را که والدین به آنان واگذار می‌کنند به خوبی انجام می‌دهند و از رفتار و اخلاق عادی برخوردارند. لیکن وقتی به مدرسه می‌روند و می‌خواهند خواندن و نوشتن و حساب یاد بگیرند دچار مشکلات جدی می‌شوند. تعریفی که برای این کودکان ذکر کرده‌اند عبارت است از «اختلال در یک یا چند فرآیند روانی پایه به درک یا استفاده از زبان شفاهی یا کتبی مربوط می‌شود و

۱- استادیار دانشگاه سلمان فارسی moslem_abbasi83@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد روان‌شناسی دانشگاه محقق اردبیلی phd_shahab@yahoo.com

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

می‌تواند به شکل عدم توانایی کامل در گوش کردن، فکر کردن، صحبت کردن، خواندن، نوشتن، هجی کردن یا انجام محاسبه‌های ریاضی ظاهر شود. این اصطلاح شرایطی چون معلولیت‌های ادراکی، آسیب دیدگی‌های مغزی، نقص جزئی در کار مغز، دیسلکسی یا نارسا خوانی و آفازیای رشدی را در بر می‌گیرد (کرک و گالاگر، ۲۰۰۱؛ به نقل از جوادیان، ۱۳۸۰). این دسته از کودکان با این هوش خود پایین تر از همکلاسی‌هایشان نیست، ظاهری طبیعی دارند، رشد وزن و قدشان طبیعی است و مثل سایر کودکان بازی می‌کنند، اما در فعالیت‌هایی چون خواندن، نوشتن، سخن گفتن و فهم ریاضی دچار مشکل بوده و در انجام تکالیف مدرسه دچار اشکال جدی هستند (داکرال و مک شین، ۱۹۹۶، به نقل از احمدی و اسدی، ۱۳۷۶).

از جمله متغیرهایی که در کودکان ناتوان در یادگیری دچار مشکل است، بهزیستی اجتماعی است. کودکان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری به دلیل شکست‌های مکرری که در مدرسه و منزل با آن روبرو می‌شوند، از نظر بهزیستی اجتماعی در سطح پایین تری از کودکان عادی قرار دارند (گروسمن و نیمن^۱، ۲۰۰۴). کیز^۲ (۱۹۹۸) بهزیستی اجتماعی را به عنوان گزارش شخصی افراد از کیفیت ارتباطات آنها با دیگران تعریف می‌کند. از ابتدا نیز بهزیستی اجتماعی به عنوان ادراک افراد از یکپارچگی آنها با جامعه پذیرش دیگران، پیوستگی با اجتماع و احساس فرد از مشارکت با جامعه تعریف می‌شد (لارسون^۳، ۱۹۹۶).

در تحقیقات مختلف نشان داده شده است که کودکان دارای ناتوانی‌های یادگیری رضایت از زندگی پایین و بهزیستی روانی - اجتماعی پایینی برخوردارند (گادمونداسداتیر و همکاران^۴، ۲۰۰۴؛ جردن و همکاران^۵، ۱۹۹۲؛ به نقل از نریمانی، رجبی، افروز، صمدی و خوشخو، ۱۳۹۰). همچنین مطالعات دیگر نشان داده است که ناتوانی یادگیری با رضایت پایین از زندگی (کانن^۶، ۲۰۰۸) و اضطراب اجتماعی و اختلال در روابط اجتماعی (گولد^۷، ۲۰۰۷) مرتبط است.

یکی دیگری از مشکلات کودکان ناتوان یادگیری، مشکل تنظیم هیجان است. تنظیم هیجان از جمله متغیرهایی است که کمتر جنبه آموزشی آن در مورد کودکان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری مورد استفاده قرار گرفته است. تنظیم هیجان به توانایی فهم هیجان‌ات و تعدیل تجربه و ابراز هیجان‌ات اشاره دارد (فلدمن - بارت، ۲۰۰۱؛ گروس^۸، ۲۰۰۱). تنظیم هیجانی سازگارانه با سازگاری، بهزیستی روان‌شناختی و تعاملات اجتماعی مثبت مرتبط است (گروس، ۲۰۰۲؛ سارنی^۹، ۱۹۹۰) و افزایش در فراوانی تجربه هیجانی مثبت باعث

1- Grossman & Niemann
2- Keyes
3-Larson
4-Gudmundsdottir & etal
5- Jordan & etal
6- Koenen
7- Gold
8- Feldman- Barrett & Gross
9- Saarni

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

باعث مراقبه موثر با موقعیت‌های استرس‌زا می‌شود (گروس، ۲۰۰۲) و حتی فعالیت‌های لازم در پاسخ به موقعیت‌های اجتماعی را بالا می‌برد (توگاد و فردریکسون^۱، ۲۰۰۲).

در تحقیقاتی که بر روی کودکان دچار ناتوان در یادگیری صورت گرفته است، بیشتر آنها در تحصیل مشکل دارند و این عدم پیشرفت در تحصیل باعث شده است که این کودکان نسبت به همسالان خود احساس حقارت کنند و این احساس باعث شده است که بهزیستی روان‌شناختی آنها پایین بیاید و دچار مشکلات عاطفی و اجتماعی شوند (کومار، ویلسون^۲، ۲۰۰۲). این کودکان در بهزیستی روان‌شناختی و اجتماعی و همچنین در مدیریت هیجان‌های خود مشکل دارند (انجمن کودکان دارای ناتوانی یادگیری^۳، ۲۰۰۲).

مرویان حسینی (۱۳۷۶) در مطالعه‌ای به این نتیجه دست یافتند که میزان مشکلات رفتاری در دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری بیشتر از دانش‌آموزان عادی است و این دانش‌آموزان از رشد اجتماعی و عزت نفس پایین‌تری برخوردار هستند. نریمانی و رجبی (۱۳۸۴) در پژوهشی نشان دادند که رفتارهای ضد اجتماعی، اضطراب، افسردگی و پرخاشگری در دانش‌آموزان مبتلا به اختلالات یادگیری به طور معناداری بیشتر از دانش‌آموزان عادی است. لطیفی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش خود نشان دادند که شناخت و تنظیم هیجان‌ها و آموزش حل مسئله اجتماعی با شیوه شناختی، به طور معناداری عملکرد دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری را در زمینه افزایش حل مسئله اجتماعی، کاهش رفتارهای نامطلوب پرخاشگری و کناره‌گیری و نیز تغییر اهداف اجتماعی بهبود می‌بخشد. همچنین نتایج نشانگر بهبود قضاوت دانش‌آموزان و افزایش خودکارآمدی اجتماعی آنان در زمینه سازگاری و افزایش رفتار دوستانه بود. با توجه به موارد ذکر شده هدف این پژوهش مقایسه‌ی بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان در دانش‌آموزان ناتوان یادگیری و بهنجار می‌باشد.

روش

روش پژوهش از نوع علی-مقایسه‌ای یا علی پس از وقوع (مورد شاهدهی) است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل همه کودکان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری مقطع ابتدایی شهر اردبیل است که تعداد آنان در سال ۱۳۹۱ تقریباً ۱۰۰۰ نفر ارزیابی می‌شود (آموزش و پرورش اردبیل، ۱۳۹۱). نمونه این پژوهش ۶۰ نفر (شامل ۳۰ کودک ناتوان یادگیری و ۳۰ کودک عادی) بود که به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه بالینی ساختار یافته برای اختلالات، آزمون هوشی ریون (۱۹۶۲)، پرسشنامه بهزیستی اجتماعی کیز (۱۹۹۸) و پرسشنامه تنظیم هیجان گروس (۲۰۰۲) استفاده شد.

10- Tugade & Frederickson
2- Kumar & Wilson
3- National Center for Learning Disabilities

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

یافته‌ها

شاخصهای توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

متغیرها	گروه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد
مشارکت اجتماعی	ناتوان در یادگیری	۱۶/۶۶	۴/۰۳
	سالم	۱۹/۲۰	۳/۹۱
انسجام اجتماعی	ناتوان در یادگیری	۱۹/۶۰	۳/۳۵
	سالم	۲۲/۴۸	۲/۶۲
پذیرش اجتماعی	ناتوان در یادگیری	۱۴/۷۶	۳/۰۲
	سالم	۱۹/۳۴	۳/۴۲
انطباق اجتماعی	ناتوان در یادگیری	۱۱/۴۶	۲/۱۲
	سالم	۱۹/۵۱	۳/۴۴
بازداری هیجانی	ناتوان در یادگیری	۱۵/۱۳	۲/۲۷
	سالم	۱۷/۷۹	۴/۴۳
بازارزیابی هیجانی	ناتوان در یادگیری	۱۰/۲۵	۲/۸۹
	سالم	۱۹/۶۸	۳/۲۰

جهت بررسی برابری واریانسها بین گروه ناتوان در یادگیری و گروه سالم در متغیرهای بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان از آزمون لوین استفاده شد که خلاصه نتایج آن در جدول ۲ آورده شده است.

متغیرها	F	درجات آزادی ۱	درجات آزادی ۲	سطح معناداری
مشارکت اجتماعی	۰/۰۸۳	۱	۵۷	۰/۸۷
انسجام اجتماعی	۱/۹۸	۱	۵۷	۰/۱۶
پذیرش اجتماعی	۰/۳۸۹	۱	۵۷	۰/۵۳
انطباق اجتماعی	۷/۶۶	۱	۵۷	۰/۰۸
بازداری هیجانی	۱۴/۰۷	۱	۵۷	۰/۰۹
بازارزیابی هیجانی	۱/۳۱	۱	۵۷	۰/۲۵

همان طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌گردد سطح آماره (F) برای دو شش متغیر مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، پذیرش اجتماعی، انطباق اجتماعی، بازدار هیجانی و بازارزیابی هیجانی معنی دار نیست ($P \geq 0/05$) و این نشان دهنده آن است که واریانس خطای این متغیرها در بین اعضای شرکت کننده (گروه ناتوان در یادگیری و گروه سالم) متفاوت نیست و واریانسها با هم برابرند.

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

اطلاعات مربوط به شاخصهای اعتباری آزمون واریانس مولفه‌های بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان در جدول ۳ ارائه شده است.

اثر	ارزش	F	درجات آزادی	درجات آزادی خطا	سطح معناداری
اثر پیلار	۰/۸۹	۷۵/۸۰	۶	۵۲	۰/۰۰۱
لامبدای ویلکز	۰/۱۰	۷۵/۸۰	۶	۵۲	۰/۰۰۱
اثر هتلینگ	۸/۷۴	۷۵/۸۰	۶	۵۲	۰/۰۰۱
بزرگترین ریشه روی	۸/۷۴	۷۵/۸۰	۳	۵۲	۰/۰۰۱

همان طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌گردد، مقدار لامبدای ویلکز برابر با ۰/۱۰ می‌باشد که در سطح $(P \leq ۰/۰۱)$ معنی دار است. این بدین معنی است که بین دو گروه ناتوان در یادگیری و گروه سالم از لحاظ شش متغیر مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، پذیرش اجتماعی، انطباق اجتماعی، بازدار هیجانی و بازارزیایی هیجانی عملی تفاوت معنادار وجود دارد.

نتایج تحلیل واریانس مولفه‌های بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان بین دو گروه ناتوان در یادگیری و گروه سالم در جدول ۴ آورده شده است.

متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
مشارکت اجتماعی	۹۵/۱۵	۱	۹۵/۱۵	۶/۰۱	۰/۰۰۱
انسجام اجتماعی	۱۲۲/۵۴	۱	۱۲۲/۵۴	۱۳/۴۲	۰/۰۰۱
پذیرش اجتماعی	۳۰۹/۰۶	۱	۳۰۹/۰۶	۲۹/۶۶	۰/۰۰۱
انطباق اجتماعی	۹۵۵/۶۹	۱	۹۵۵/۶۹	۱۱۷/۲۲	۰/۰۰۱
بازداری هیجانی	۱۰۴/۳۱	۱	۱۰۴/۳۱	۸/۷۶	۰/۰۰۱
بازارزیایی هیجانی	۱۳۱/۶۳	۱	۱۳۱/۶۳	۱۴۰/۶۹	۰/۰۰۱

همان طور که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌گردد، فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه «بین گروه ناتوان در یادگیری و گروه سالم از لحاظ بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان تفاوت معنادار وجود دارد» در سطح $(P \leq ۰/۰۱)$ مورد تایید قرار گرفت و فرض خلف پژوهش مورد تایید قرار گرفت. بدین معنی که بین کودکان ناتوان در یادگیری، گروه کودکان سالم از لحاظ بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان تفاوت معنادار وجود دارد.

نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش مقایسه بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان در دانش‌آموزان ناتوان یادگیری و بهنجار می‌باشد. بر اساس یافته‌های این پژوهش میان بهزیستی اجتماعی و تنظیم هیجان دانش‌آموزان ناتوان یادگیری و بهنجار تفاوت معنی داری وجود دارد، بدین معنی که دانش‌آموزان ناتوان یادگیری در مقیاس بهزیستی اجتماعی و

دومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران

تهران- ۱۴ و ۱۵ اسفند ۱۳۹۲

همچنین تنظیم هیجان نسبت به دانش‌آموزان عادی نمره پایین‌تری بدست آوردند که این یافته با یافته‌های (کومار، ویلسون، ۲۰۰۲)، راش‌کیند (۲۰۰۷) و فریلیچ و شچمن (۲۰۱۰) همسو می‌باشد. کودکان دارای ناتوانی نرخ بالاتری از مشکلات و سازگاری‌های اجتماعی، عاطفی و مشکلات هیجانی نسبت به کودکان عادی دارند. همچنین بسیاری از دانش‌آموزان ناتوانی یادگیری دارای مشکلات اجتماعی، عاطفی و تحصیلی می‌باشند که اغلب در مدرسه نادیده گرفته می‌شوند.

در تبیین این یافته‌های می‌توان چنین استنباط کرد که در تحقیقاتی که بر روی کودکان دچار ناتوانی یادگیری صورت گرفته است، بیشتر آنها در تحصیل مشکل دارند و این عدم پیشرفت در تحصیل باعث شده است که این کودکان نسبت به همسالان خود احساس حقارت کنند و این احساس باعث شده است که بهزیستی روان‌شناختی آنها پایین بیاید و دچار مشکلات عاطفی و اجتماعی شوند (کومار، ویلسون، ۲۰۰۲) که این به نوبه خود باعث کناره‌گیری و انزوای آنها از اجتماع شود که در نتیجه آن اختلال در سلامت روانی آنان است. به علاوه این کودکان در بهزیستی روان‌شناختی و اجتماعی و همچنین در مدیریت هیجان‌های خود مشکل دارند (انجمن کودکان دارای ناتوانی یادگیری، ۲۰۰۲). این گونه مشکلات تنها منجر به افت تحصیلی و اتلاف اقتصاد خانواده و کشور نمی‌شود، بلکه به خاطر عدم آگاهی صحیح و درست معلمان و والدین در اکثر مواقع به سرزنش و تحقیر دانش‌آموزان منجر شده و حس ناخوشایند خود ضعیف‌پنداری و کاهش اعتماد به نفس را در روح پاکشان به وجود می‌آورد و چه بسا بسیاری از این مشکلات قبل از ورود به دبستان و یا همان اول دبستان قابل پیشگیری هستند و می‌توان با صرف زمانی اندک علل مشکل را شناسایی و درمان کرد. سپس معلمان و مربیان اگر از اطلاعات کافی و مهارت‌های لازم برخوردار نباشد ممکن است بسیاری از اختلالات را در کودک تثبیت کنند.

منابع

- جوادیان، مجتبی (۱۳۸۰) مقدمه‌ای بر کودکان استثنایی، چاپ چهارم، نشر آستان قدس رضوی، ص ۳۰-۴۰.
- سید عباس زاده، میر محمد؛ گنجی، مسعود؛ شیرزاد، علی (۱۳۸۲). بررسی رابطه هوش، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایی سوم راهنمایی تحصیلی مدارس استعداد درخشان شهرستان اردبیل. *پایان نامه کارشناسی ارشد*، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان اردبیل.
- لطیفی، زهره؛ امیری، شعله؛ ملک‌پور، مختار؛ مولوی، حسین (۱۳۸۸). اثر بخشی آموزش حل مسئله شناختی-اجتماعی بر بهبود روابط بین فردی تغییر رفتارهای اجتماعی و ادراک خودکارآمدی دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری. *تازه‌های علوم شناختی*، سال ۱۱، شماره ۳، ۷۰-۸۴.
- نریمانی، محمد؛ رجبی، سوران؛ افروز، غلامعلی؛ صمدی خوشخو، حسن (۱۳۹۰). بررسی کارآمدی مراکز ناتوانی‌های یادگیری استان اردبیل در بهبود علایم اختلال یادگیری دانش‌آموزان. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، دوره ۱، شماره ۱، ۱۰۹-۱۲۸.
- Bruno, R. M. (1981). Interpretation of pectoral presented social situations by learning disabled and normal children. *Journal of Learning Disabilities*, 14 (2) , 350- 352.
- Diefendorff JM, Richard EM, Yang, J. (2008). Linking emotion regulation strategies to affective events and negative emotions at work. *Journal of Vocat Behav* 2008; 73: 498-508.
- Feldman-Barrett, L.) 2001. (Knowing what you're feeling and knowing what to do about it: mapping the relation between emotion differentiation and emotion regulation. *Journal of Cognition and Emotion*. 15: 713-724.
- Garnefski, N. , Kraaij, V.) 2006. (Cognitive emotion regulation questionnaire-development of a short 18-item version (CERQ-short). *Journal of Personality and Individual Differences*. 41: 1045-1053.
- Yoo. SH, Matsumoto D, LeRoux JA. (2006). The influence of emotion recognition and emotion regulation on intercultural adjustment. *Int Journal of Intercult Relat*, 30: 345-363.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL
پروپوزال

پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI
Scopus

آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو